

Sygn. akt I S 7/17

POSTANOWIENIE

Dnia 7 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Anna Kowacz Braun

Sędziowie: SA Teresa Rak (spr.)

SA Izabella Dyka (del.)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 7 lutego 2017 r.

sprawy ze skargi S. G. na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki

w sprawie sprawy z powództwa S. G.

przeciwko Skarbowi Państwa – (...)w D.

o zapłatę

jaka toczyła się przed Sądem Rejonowym w D.pod sygn. akt I C 82/15 oraz w Sądzie Okręgowym w Tarnowie pod sygn. I Cz 437/15

postanowił:

I. stwierdzić, że w sprawie o sygn. akt I Cz 437/15 toczącej się przed Sądem Okręgowym w Tarnowie nastąpiła przewlekłość postępowania;

II. przyznać skarżącemu S. G. od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Tarnowie kwotę pieniężną w wysokości 2.000 (dwóch tysięcy) złotych;

III. oddalić skargę w pozostałym zakresie.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz Braun SSA Izabella Dyka (del.)

Sygn. akt I S 386/16

UZASADNIENIE

Skarżący S. G. wniósł skargę na przewlekłość postępowania, domagając się zasądzenia odszkodowania w pełnej wysokości. W uzasadnieniu podał, że w dniu 12 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie wydał postanowienie pod sygn. I Cz 437/15 i nie zakwalifikował jego sprawy jako dotyczącej ochrony dóbr osobistych. W dniu 8 czerwca 2016 r. została złożona przez niego skarga kasacyjna do tej pory nie przekazana do rozpoznania Sądowi Najwyższemu, natomiast Sąd Rejonowy wydał w sprawie wyrok (sygn. akt I C 82/15), od którego Sąd Okręgowy oddalił apelację (sygn. akt I Ca 317/16). Skarżący wskazał również, że takie działanie Sądu naraża go na niepewność procesową i stres z tym związany.

Sąd Apelacyjny rozpoznając przedmiotową skargę ustalił:

W dniu 20 sierpnia 2013 roku do Sądu Rejonowego wT.XII Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w D. wpłynął pozew S. G. przeciwko Skarbowi Państwa –(...)w D.i Komendzie (...)w D. o ochronę dóbr osobistych i zapłatę zadośćuczynienia w kwocie 1.000 zł.

Postanowieniem z dnia 29 sierpnia 2013 r. sygn. akt XII C 393/13 (k. 9) Sąd Rejonowy w T. XII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w D. stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Tarnowie jako rzeczowo właściwemu do rozpoznania sprawy o ochronę dóbr osobistych. Sąd Okręgowy w Tarnowie postanowieniem z dnia 23 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 955/13 (k. 24) stwierdził swoją niewłaściwość rzeczową i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu wT.XII Zamiejscowy Wydział Cywilny w D.. W dniu 18 stycznia 2014 r. powód wniósł zażalenie na postanowienie z dnia 30 grudnia 2013 r. (k. 30), które zostało odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 19 lutego 2014 r. sygn. akt I C 955/13 (k. 32). Sąd Okręgowy uznał wówczas, że zażalenie zostało wniesione od postanowienia nieistniejącego. Postanowienie to zostało następnie uchylone postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 2 września 2014 r. sygn. akt I ACz 1407/14 (k. 68). Następnie Sąd Apelacyjny w Krakowie postanowieniem z dnia 6 listopada 2014 r. sygn. akt I ACz 1928/14 (k. 81) oddalił zażalenie powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 23 grudnia 2013 r. sygn. akt I C 955/13. W dniu 2 grudnia 2014 r. akta zostały przekazane do Sądu Rejonowego wT.XII Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w D. (k. 88).

W międzyczasie postanowieniem z dnia 27 marca 2014 r. sygn. akt I C 955/13 (k. 39) powód został zwolniony od kosztów sądowych w całości, a postanowieniem z dnia 9 maja 2014 r. sygn. akt I C 955/13 oddalono jego wniosek o uzupełnienie tego postanowienia o zwolnienie go również z kosztów strony przeciwnej (k. 49). Zażalenie powoda na to postanowienie zostało oddalone postanowieniem Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 2 lipca 2014 r. (sygn. akt I ACz 1166/14) (k. 60).

Postanowieniem z dnia 11 lutego 2015 r. sygn. akt I C 82/15 Sąd Rejonowy w D.ustanowił dla powoda adwokata z urzędu (k. 91).

Postanowieniem z dnia 5 października 2015 r. sygn. akt I C 82/15 (k. 108) Sąd Rejonowy w D.odrzucił pozew S. G. w części dotyczącej żądania zobowiązania pozwanych do usunięcia poprzez wykreślenie naruszających dobre imię powoda zapisów w protokole przesłuchania świadka M. S. z dnia 23 kwietnia 2008 r. zalegającego w aktach sprawy RSD 117/08 Komendy (...)w D. i Ds. 220/08 Prokuratury Rejonowej w D.o treści wskazanej w postanowieniu. Zażalenie na powyższe postanowienie złożył w dniu 28 października 2015 r. powód (k. 115), zaskarżając je w całości. Zostało ono oddalone postanowieniem z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. akt I Cz 437/15 przez Sąd Okręgowy w Tarnowie (k. 123). W dniu 26 stycznia 2016 r. Sąd Okręgowy w Tarnowie zwrócił akta Sądowi Rejonowemu w D.(k. 129), a w dniu 3 lutego 2016 r. wydano zarządzenie o doręczeniu odpisów postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie stronom. Tego samego dnia wydano zarządzenie o wyznaczeniu terminu rozprawy na dzień 15 marca 2016 r. (k. 130 i 131).

W dniu 18 lutego 2016 r. powód złożył wniosek o zwolnienie go od kosztów sądowych i wyznaczenie mu pełnomocnika w związku z zamiarem sporządzenia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego od postanowienia Sądu Okręgowego z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. akt I Cz 437/15 (k. 196).

W dniu 15 marca 2016 r. odbyła się rozprawa w Sadzie Rejonowym wD.(k. 181) odroczone z terminem na piśmie, po której wydane zostało zarządzenie o przesłaniu akt Sądowi Okręgowemu w Tarnowie do sprawy I Cz 437/15 na skutek wniosku o nadesłanie akt z 26 lutego 2016 r. celem wykorzystania i o niezwłoczne zwrócenie tych akt po wykorzystaniu. Wcześniej jednak akta zostały przekazane do Prokuratury Krajowej. Powróciły do Sądu Rejonowego wD.w dniu 18 kwietnia 2016 r. (k. 193).

W dniu 22 kwietnia 2016 r. akta zostały przesłane do Sądu Okręgowego w Tarnowie (k. 201). Zarządzeniem z dnia 25 kwietnia 2016 r. nakazano dołączyć do akt wniosek powoda o przyznanie mu adwokata z urzędu, a następnie przedstawić całość Sądowi Rejonowemu w D.celem rozpoznania w trybie art. 117 § 6 k.p.c. (k. 201, tom II). Akta wpłynęły do Sądu Rejonowego w D.w dniu 6 maja 2016 r. (k. 207, tom II).

Postanowieniem z dnia 9 maja 2016 r. sygn. akt I C 82/15 Sąd Rejonowy w D. ustanowił dla S. G. adwokata z urzędu do wniesienia skargi kasacyjnej do Sądu Najwyższego od postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. akt I Cz 437/15 oraz zwolnił go od kosztów sądowych w sprawie tej skargi (k. 208, tom II).

Zarządzeniem z dnia 9 maja 2016 r. sygn. akt I C 82/15 wyznaczono termin kolejnej rozprawy na dzień 23 czerwca 2016 r. oraz nakazano przesłać akta sprawy Prokuraturze Okręgowej w Tarnowie (k. 210 – 211). Akta doręczono do Prokuratury Okręgowej w dniu 13 maja 2016 r. (k. 221).

W dniu 8 czerwca 2016 r. pełnomocnik powoda złożył skargę kasacyjną od postanowienia Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. akt I Cz 437/15 (k. 244).

W dniu 23 czerwca 2016 r. odbyła się kolejna rozprawa w sprawie, zakończona wydaniem wyroku przez Sąd Rejonowy w D.. W tym samym dniu Sąd Okręgowy w Tarnowie zwrócił się o nadesłanie akt I C 82/15 w związku z wniesieniem skargi kasacyjnej przez powoda (k. 239, tom II).

W dniu 28 czerwca 2016 r. do Sądu Okręgowego w Tarnowie doręczono akta sprawy I C 82/15 (k. 259, tom II) i wówczas wydano zarządzenia o doręczeniu odpisu skargi Skarbowi Państwa – Prokuraturze Rejonowej w D. i Skarbowi Państwa Komendantowi (...) w D. (k. 260). Zarządzono wówczas również zwrot akt Sądowi Rejonowemu w D. połączony z wezwaniem o ponowne przedstawienie akt i wykonanie wszystkich koniecznych czynności związanych z wydaniem wyroku w sprawie (k. 260, tom II).

W dniu 13 lipca 2016 r. zostało sporządzone uzasadnienie powyższego wyroku (k. 263) na wniosek pełnomocnika powoda wniesiony w dniu 30 czerwca 2016 r. (k. 261).

W dniu 13 lipca 2016 r. do Sądu Okręgowego w Tarnowie wpłynęło pismo Komendanta (...) w D. o zwrocie skargi kasacyjnej celem przekazania jej zgodnie z właściwością do Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa, do zadań której należy wyłączne zastępstwo procesowe Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym (k. 282).

W dniu 22 lipca 2016 r. akta ponownie wysłano z Sądu Rejonowego w D. do Sądu Okręgowego w Tarnowie (k. 285). W dniu 25 lipca 2016 r. wydano zarządzenie o przesłaniu skargi kasacyjnej do Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa (k. 286).

W dniu 5 sierpnia 2016 r. do Sądu Rejonowego w D. wpłynęła apelacja powoda (k. 290 – 293, tom II). W dniu 9 sierpnia 2016 r. wydano zarządzenia o doręczeniu odpisu apelacji pozwanym (k. 295, tom II).

W dniu 19 sierpnia 2016 r. do Sądu Rejonowego w D. wpłynęło pismo o przesłaniu akt sprawy wraz z aktami o sygn. XII Co 396/13 na okres 2 tygodni z prośbą o ich zwrot z uwagi na fakt, iż w sprawie została złożona skarga kasacyjna (k. 299).

W dniu 24 sierpnia 2016 r. Sąd Rejonowy w D. przedstawił akta sprawy Sądowi Okręgowemu w Tarnowie w związku z wniesieniem apelacji powoda. Nadano im sygnaturę I ACa 317/16 (k. 301, tom II). Tego samego dnia wyznaczony został sędzia sprawozdawca.

W dniu 14 listopada wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej (k. 313, tom II) na dzień 15 grudnia 2016 r. W dniu 15 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Krakowie wydał w sprawie I Ca 317/16 wyrok, w którym oddalił apelację powoda (k. 322, tom II). W dniu 5 stycznia 2017 r. sporządzono uzasadnienie powyższego wyroku (k. 327 i nast., tom II). W zarządzeniach z tego dnia nakazano przedstawić akta niezwłocznie wskazanemu w zarządzeniu sędziemu (po wykonaniu zleconych wcześniej doręczeń) w związku z koniecznością nadania dalszego biegu skardze kasacyjnej od postanowienia z dnia 12 stycznia 2016 r. (k. 339, tom II).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Skarga zasługiwała jedynie na częściowe uwzględnienie.

W pierwszej kolejności należało rozważyć dopuszczalność rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym (sygn. akt I ACz 437/15), ponieważ została ona wniesiona już po prawomocnym zakończeniu postępowania toczącego się pod sygn. I C 82/15 i pod sygn. I Ca 317/16, zaś zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz. U. z 2016 r., poz. 1259 ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewłokę) wnosi się ją w toku postępowania w sprawie. Postępowanie zmierzające do skorzystania z nadzwyczajnego środka zaskarżenia toczące się po prawomocnym zakończeniu sprawy nie jest ani postępowaniem jurysdykcyjnym ani kasacyjnym. Jest to tzw. postępowanie przedkasacyjne, toczące się jednak w zasadniczej części przed sądem drugiej instancji (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 21 sierpnia 2007 r., sygn. KSP 7/07, OSNSD 2007 nr 1, poz. 137, KSZ 2008, nr 1. Poz. 47, Biul. SN Pr. Kar. 207 nr 14, Legalis nr 117100, postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2009 r., sygn. KSP 7/08, OSNSD 2009, nr 1, poz. 137, Legalis nr 236866). Należy przy tym podzielić stanowisko, z którego wynika, że istotą skargi jest kontrola sprawności toczącego się postępowania i przeciwdziałanie istniejącej przewlekłości, a w konsekwencji przywrócenie prawidłowego toku postępowania. Dlatego też ocenie podlega sprawność aktualnie toczącego się postępowania, a nie postępowania już zakończonego (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2013 r., sygn. akt WSP 5/12). Powyższe rozważania wskazują, że skoro skarga kasacyjna została wniesiona jeszcze przed prawomocnym zakończeniem sprawy o sygn. I ACa 317/16, to skarga na przewlekłość wszczętego jej wniesieniem postępowania jest dopuszczalna, albowiem jest to zgodne z celem postępowania toczącego się w niniejszej sprawie i ewidentnie służy przywróceniu jego prawidłowego toku.

Stosownie do art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewłokę strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie w tej sprawie trwa dłużej, niż to konieczne dla wyjaśnienia tych okoliczności faktycznych i prawnych, które są istotne dla rozstrzygnięcia. Ocena ta nie może być oderwana od obowiązku sądu rozpoznania wszystkich spraw wniesionych do sądu bez nieuzasadnionej zwłoki, przy zachowaniu zasady rozpoznawania spraw według kolejności ich wpływu oraz uwzględnieniu przepisów nakazujących rozpoznanie niektórych rodzajów spraw w ustawowo określonych terminach. Istota rozpoznania sprowadza się zatem do stwierdzenia, czy w toku postępowania sądowego podejmowane są czynności bądź występują zaniechania, skutkiem których jest dłuższe trwanie postępowania niż to niezbędne do wydania orzeczenia. Uwzględniając przedstawione powyżej założenia stwierdzić należy, że skargę na przewlekłość postępowania będzie można uznać za uzasadnioną, jeżeli postępowanie sądowe będzie doznawało nieuzasadnionych opóźnień z przyczyn istniejących wyłącznie po stronie Sadu, który dopuszcza do sytuacji w której postępowanie pozostaje bez biegu mimo, że kolejne czynności w jego ramach mogą i powinny by podejmowane, by jak najszybciej, bez uszczerbku dla merytorycznej poprawności końcowego rozstrzygnięcia mógł się zakończyć (por. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2008 r., III SPP 10/08, OSNP 2009/15 /217).

Wynik analizy postępowania przy uwzględnieniu kryteriów wymienionych w art. 2 ust. 2 cyt. ustawy wskazuje, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w sprawie I ACz 437/15 doszło do uchybień, prowadzących do naruszenia prawa skarżącego do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w rozumieniu art. 2 ust. 1 cyt. ustawy. Brak było natomiast podstaw by przyczyn opóźnienia w rozpoznaniu sprawy upatrywać w postępowaniu jakie toczyło się w przed Sądem Rejonowym, bowiem postępowanie przed tym Sądem toczyło się sprawnie.

Przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie dotyczy czynności podejmowanych przez Sąd Okręgowy celem przekazania akt Sądowi Najwyższemu w związku ze skargą kasacyjną od postanowienia z dnia 12 stycznia 2016 r. sygn. I Cz 437/15. Nie nastąpiło to bowiem przez okres około pół roku, a poza tym nieprawidłowo za pierwszym razem doręczono odpisy skargi kasacyjnej stronom pozwany, co wiązało się z ponowną koniecznością wypożyczenia akt sprawy. Należy przy tym podkreślić, że nie można twierdzić, by przesłanie akt Sądowi Najwyższemu w racjonalnym i odpowiednim do charakteru sprawy terminie było niemożliwe z uwagi na to, że w dalszym ciągu toczyło się postępowanie w sprawie I C 82/15 i I Ca 317/16. Nie ulega bowiem wątpliwości, że nie można usprawiedliwić około półrocznego okresu, przez jaki nie przekazano skargi kasacyjnej wraz z aktami sprawy.

Podejmowano wprawdzie czynności, by nadać tej skardze bieg i w tym celu wypożyczano akta, ale działania te były nieprawidłowo zorganizowane, tak że doszło do przewlekłości postępowania przedkasacyjnego toczącego się przed Sądem Okręgowym w Tarnowie. Jediną przyczyną nieprzekazania kasacji wraz z aktami sprawy do rozpoznania Sądowi Najwyższemu było w zasadzie przedłożenie tych akt Sądowi Rejonowemu w D. a następnie Sądowi Okręgowemu w Tarnowie, które merytorycznie rozpoznały sprawę w nieodrzuconej części pozwu.

Okoliczności sprawy jednoznacznie wskazywały, że jej rozpoznanie w części pod sygn. I C 82/15 i I Ca 317/16 będzie na tyle długie, że doprowadzi do przewlekłości postępowania z uwagi na konieczność podjęcia odpowiednich czynności służących jej prawidłowemu rozstrzygnięciu. W tej sytuacji obowiązkiem Sądu Okręgowego, który wydał postanowienie zaskarżone skargą kasacyjną było niedopuszczenie do wystąpienia wyraźnie rysującej się możliwości powstania przewlekłości w jej rozpoznaniu, poprzez podjęcie takich działań o charakterze organizacyjnym, które by temu zapobiegły. Należało zatem rozważyć możliwość wyłączenia z akt sprawy tej części, która byłaby niezbędna dla Sądu Najwyższego do rozpoznania skargi kasacyjnej albo sporządzenia uwierzytelnionych odpisów tej części akt, której nie można było wyłączyć z uwagi na jej niezbędność w postępowaniu rozpoznawczym przed Sądem Rejonowym (I C 82/15) i przed Sądem Okręgowym (I Ca 317/16).

Obowiązkiem każdego sądu odwoławczego jest tak prowadzić postępowanie przedkasacyjne, aby nie miało ono cech przewlekłości, zatem podejmowanie takich działań, które skutecznie eliminowałyby przyczyny przewlekłości mające wyłącznie charakter trudności organizacyjnych, w szczególności związanych z potrzebą przedstawienia akt sądowi I instancji, który prowadzić sprawę.

Podsumowując, należy zważyć, iż w sprawie nastąpiła nieuzasadniona przewlekłość postępowania przedkasacyjnego toczącego się przed Sądem Okręgowym w Tarnowie. Wcześniejsze czynności w sprawie były podejmowane w sposób prawidłowy, tzn. poprawnie nadano bieg sprawie, doręczano pisma procesowe, wydawano niezbędne postanowienia i zarządzenia.

Ponieważ skarga odniosła zamierzony skutek, przyznanie skarżącemu odpowiedniej kwoty od Skarbu Państwa jest uzasadnione. Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewłokę sąd uwzględniając skargę, na żądanie skarżącego przyznaje od Skarbu Państwa, a w przypadku skargi na przewlekłość postępowania prowadzonego przez komornika - od komornika, sumę pieniężną w wysokości od 2.000 złotych do 20.000 złotych. Określając wysokość kwot sąd uwzględnił rodzaj i ciężar popełnionych uchybień, rozmiar dolegliwości spowodowany opieszałością sądu. Na wysokość przyznanej kwoty miała wpływ również okoliczność jak długo trwała przewlekłość postępowania. Nie można natomiast żądania odszkodowania łączyć z czasem trwania całego postępowania, bowiem przez większość jego czasu czynności były podejmowane w sposób efektywny i przyczyniały się zapewne do sprawnego rozpoznania sprawy. Skarżący poza twierdzeniem, że na skutek czasu trwania postępowania pozostaje w niepewności i stresie nie przedstawił na to żadnych dowodów. Nadto nie wskazał żadnych innych szczególnych okoliczności, które przemawiałyby za przyznaniem mu wyższej kwoty. W świetle utrwalonego w orzecznictwie poglądu przyznanie odpowiedniej sumy pieniężnej na podstawie art. 12 ust. 4 ustawy stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżącego za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania. Następuje w wysokości proporcjonalnej do wielkości zwłoki, jej przyczyn oraz dotkliwości dla skarżącego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05, OSNP 2006 nr 21-22, poz. 342). Odpowiednia suma pieniężna pełni rolę swoistego zadośćuczynienia za stres i frustrację, spowodowane przewlekłością postępowania sądowego. Aktualnie nie sposób ustalić w jakim stopniu stwierdzone uchybienie wpłynie na czas trwania postępowania. W ocenie Sądu kwota 2.000 zł jest adekwatna do stopnia przewlekłości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji postanowienia na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki uwzględnił skargę i stwierdził przewlekłość postępowania przed Sądem Okręgowym w Tarnowie (I Cz 437/15), na podstawie art. 12 ust. 4 cyt. ustawy przyznał skarżącemu kwotę 2.000 zł, a na podstawie art. 12 ust. 1 cyt. ustawy oddalił skargę w pozostałym zakresie.

SSA Teresa Rak SSA Anna Kowacz Braun SSA Izabella Dyka (del.)